

PAUL HYMANS

1865
1941

Une vie de combats pour la Liberté, l'Education et le Progrès social

2

Paul HYMANS est né à Ixelles le 23 mars 1865.

Son père, **Louis Hymans** (1829-1884), était une personnalité libérale d'origine hollandaise et de confession protestante. Poète, romancier, historien, journaliste, académicien et parlementaire (1859-1870), il initia son fils au goût des lettres, à la politique et à l'éthique.

LE DOCTEUR EN DROIT, LE PROFESSEUR ET LE JOURNALISTE

Paul Hymans entre à la Faculté de Droit de l'Université libre de Bruxelles à 16 ans en 1881. Ses études ne sont pas terminées quand son père meurt prématurément en mai 1884, le laissant sans fortune. Pour subvenir aux besoins de la famille, il devient bibliothécaire adjoint à la Chambre des Représentants tout en poursuivant ses études universitaires. A 20 ans il est Docteur en Droit de l'ULB et entre au Barreau de Bruxelles. En 1897 il est chargé du cours d'Histoire parlementaire et législative de l'ULB.

Sa participation à la nouvelle édition du *Manuel parlementaire*, sous la direction de Jules Malou, et la publication d'un cours d'histoire parlementaire et législative comparée lui ouvriront, en tant que chargé de cours, les portes de l'Ecole des sciences politiques et sociales de l'Université de Bruxelles (1897).

Il sera aussi journaliste correspondant de *La Meuse* et de *l'Indépendance belge*.

3

LE PARLEMENTAIRE

Elu député libéral de l'arrondissement de Bruxelles en 1900 - il le restera jusqu'à son décès en 1941 - Paul Hymans concentre ses actions sur les réformes institutionnelles et le progrès social.

Sur le plan électoral, il milite pour la suppression du vote plural et pour la représentation proportionnelle, avant d'adhérer dès 1911 au principe du suffrage universel pur et simple.

Dans la question coloniale, il se prononce sans équivoque pour la reprise de l'Etat indépendant du Congo par la Belgique.

Dans le domaine militaire, il appuie la volonté du roi Léopold II de créer un service personnel.

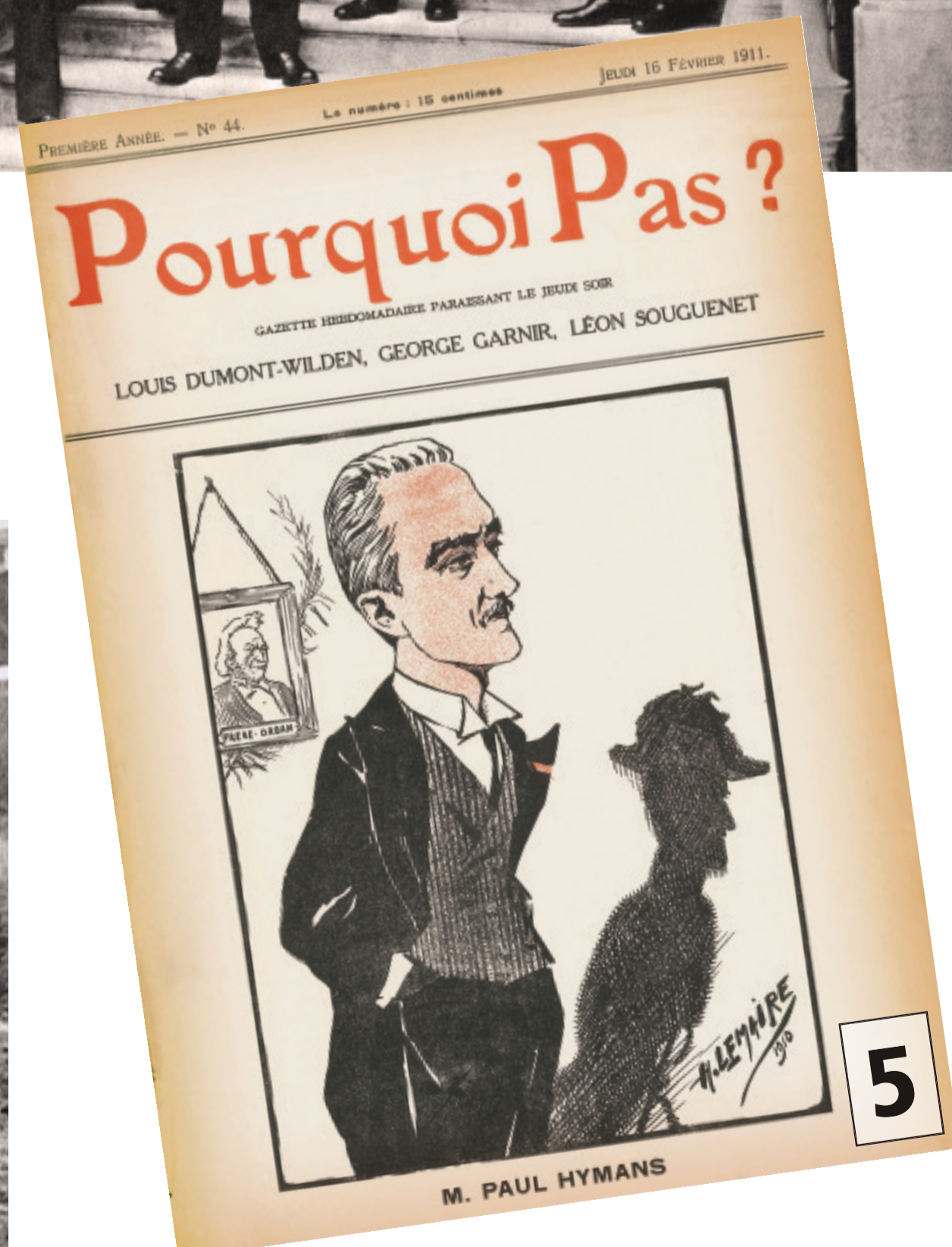
Il prône aussi l'amélioration morale et matérielle du sort des travailleurs, et sur le plan scolaire, il défend vigoureusement l'organisation d'un enseignement public à tous les degrés, affranchi de toute influence confessionnelle.

6

4

5

LE DIPLOMATE

La Première Guerre mondiale hisse Paul Hymans sur la grande scène internationale et le révèle diplomate et négociateur de premier plan. Après une mission aux Etats-Unis en 1914, il est nommé ministre plénipotentiaire à Londres où il participe à la préparation de la Déclaration dite de Sainte-Adresse, par laquelle France, Grande-Bretagne et Russie s'engagent à associer le gouvernement belge aux négociations de paix, et à rétablir la Belgique dans son indépendance politique et économique au terme du conflit.

Membre du gouvernement belge en exil à partir de 1916, d'abord chargé des affaires économiques puis des affaires étrangères, il participe aux négociations d'armistice et y défend les intérêts belges avec succès. Il sera aussi Ministre de la Justice.

Texte condensé et adapté de la notice de **Robert FENAUX** parue dans le tome XXIX (1957) de la *Biographie nationale*, publiée par l'Académie royale de Belgique

7

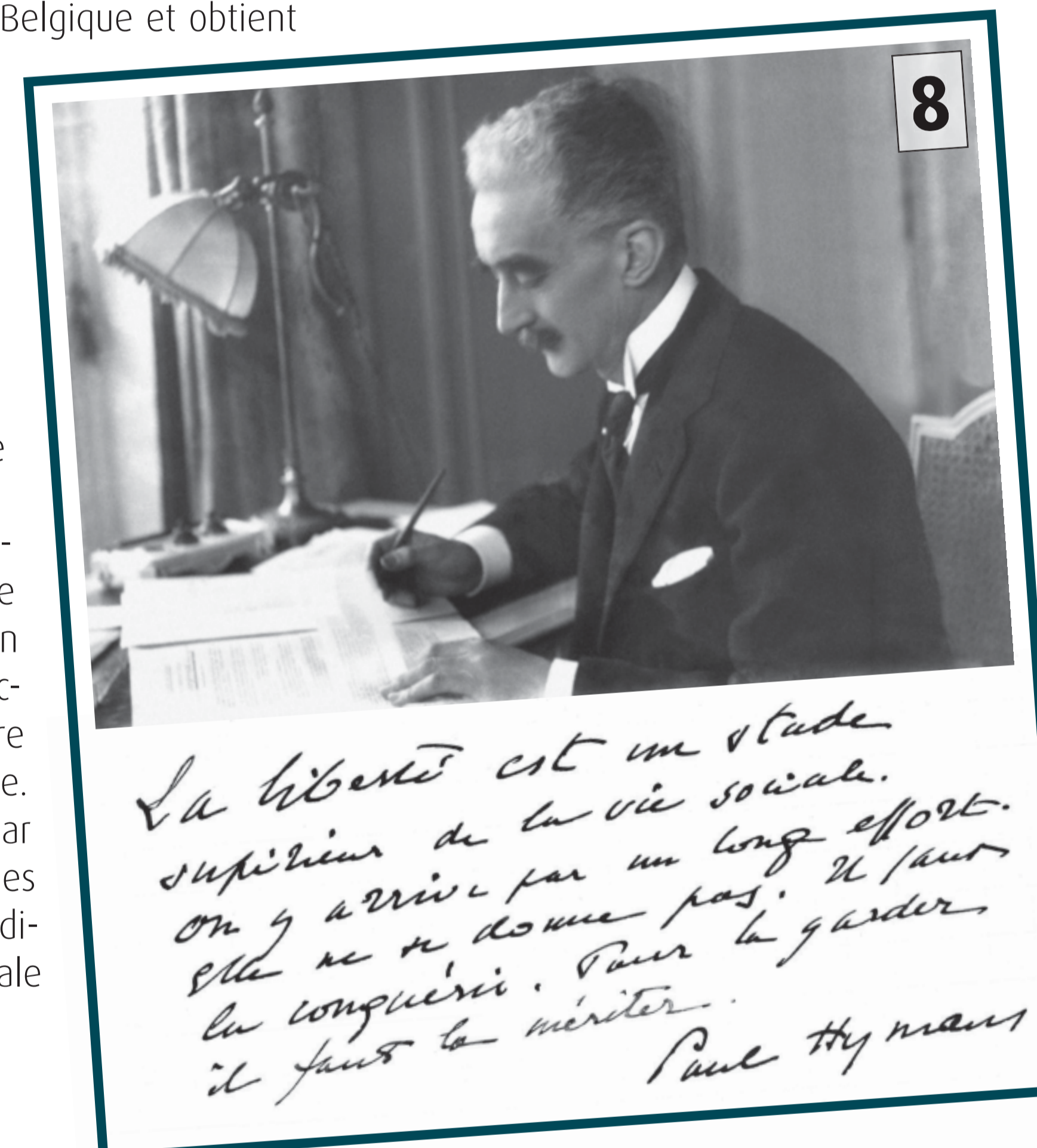
L'INTERNATIONALISTE ET L'EUROPÉEN

A la Conférence de la Paix (1919), Paul Hymans obtient entre autres la révision des traités de 1839 en ce qui concerne le statut de neutralité imposée à la Belgique et obtient la reconnaissance des droits historiques du pays sur les cantons de l'Est.

Il associe ensuite la Belgique à la France dans l'occupation de la Ruhr, geste de solidarité franco-belge qui rendra possible l'Union économique belgo-luxembourgeoise.

Sa participation active à l'élaboration du Pacte de la Société des Nations lui vaut d'être élu président de la Première Assemblée de cette organisation internationale.

En 1929, il représente la Belgique à la Commission chargée d'étudier le projet Briand d'une Fédération européenne. Préoccupé de doter son pays d'une protection efficace, il prépare les accords de Locarno, censés garantir la paix entre les belligérants de la Première Guerre mondiale. Le réarmement de la rive gauche du Rhin par Adolphe Hitler en mars 1936, et ses suites fatales - la Deuxième Guerre mondiale - ruineront l'édifice de sécurité et de coopération internationale dont il avait été l'un des plus ardents artisans.

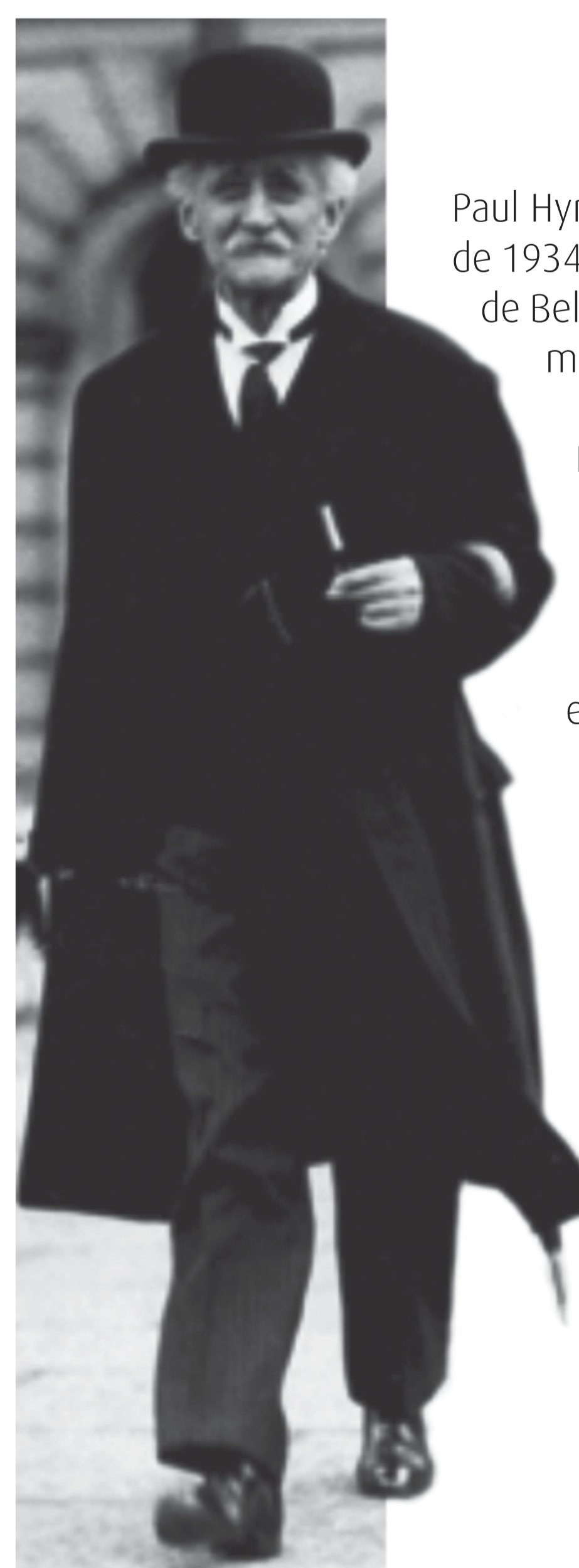

8

La liberté est un stade supérieur de la vie sociale. On y arrive par un long effort. Elle ne se donne pas. Il faut la conquérir. Pour la garder, il faut la mériter.
Paul Hymans.

L'ACADÉMICIEN

Paul Hymans sera Président du Conseil d'Administration de l'ULB de 1934 à 1940. En 1937 il est élu Président de l'Académie royale de Belgique et Directeur de la Classe des Lettres et des Sciences morales et politiques.

Décédé en exil à Nice le 8 mars 1941, Paul Hymans a accompli l'une des plus brillantes carrières d'homme d'Etat, qui lui valut l'hommage unanime de ses compatriotes et le respect de l'étranger. L'acuité et la modernité de son action sont encore reconnues aujourd'hui.

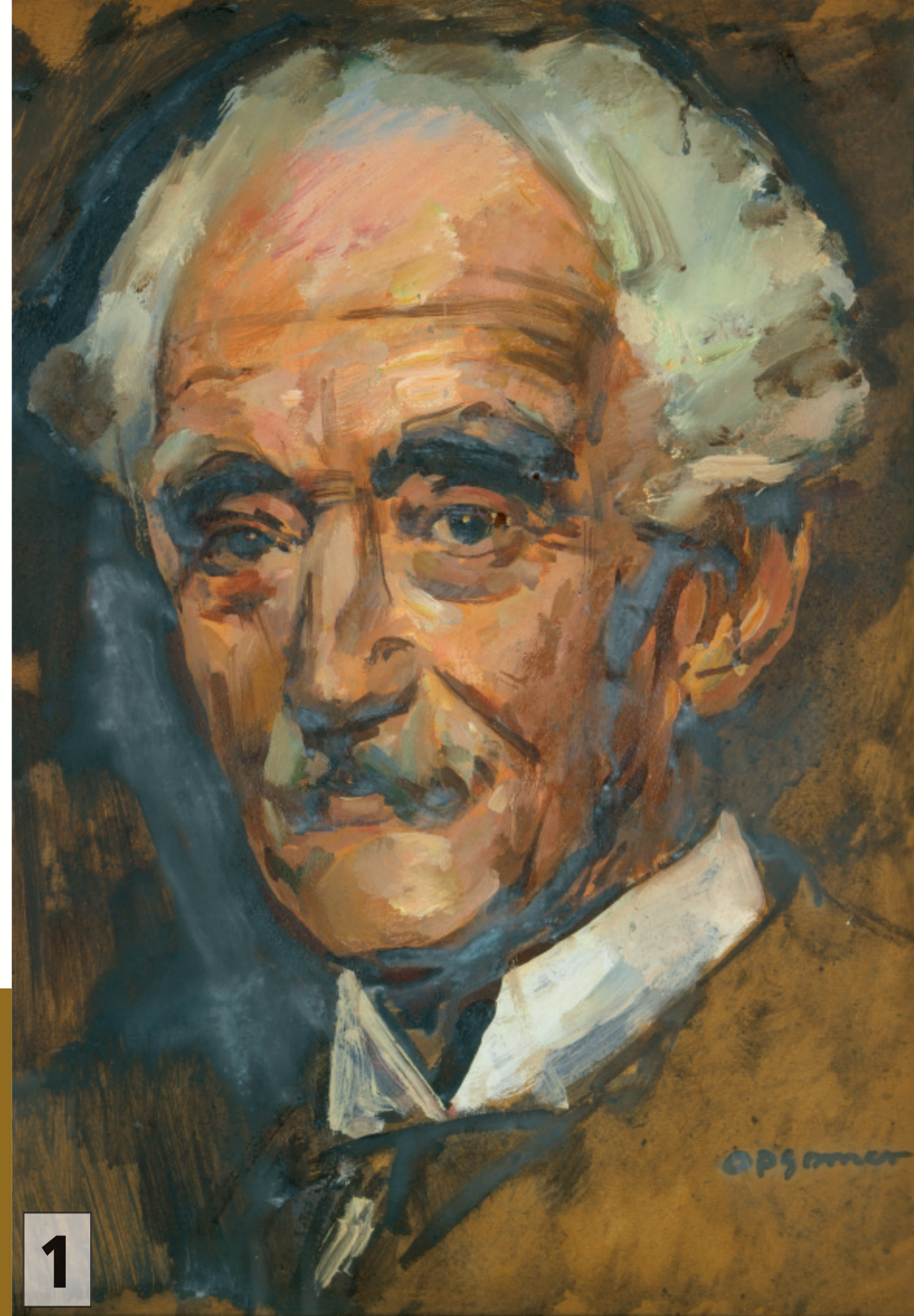
En 1939, la commune de Woluwe-Saint-Lambert lui avait rendu hommage en donnant son nom à un tronçon de l'avenue de Wezembeek.

- Portrait de Paul Hymans par Isidore Opsomer - Collection famille Goldschmidt
Portret van Paul Hymans door Isidore Opsomer - Collectie familie Goldschmidt
- Louis Hymans, député de Bruxelles de 1859 à 1870
Louis Hymans, afgevaardigde voor Brussel van 1859 tot 1870
- Paul Hymans, ca. 1890
- Le gouvernement belge à Sainte-Adresse en 1914
De Belgische regering te Sainte-Adresse in 1914
- Caricature de Paul Hymans par H. Lemaire, 1910. *Pourquoi Pas ?*, 16 février 1911
Karikatuur van Paul Hymans door H. Lemaire, 1910. Pourquoi Pas ?, 16 februari 1911
- Le roi Albert et Paul Hymans
Koning Albert en Paul Hymans
- Première réunion du Conseil de la société des Nations à Genève, 14 novembre 1920
Eerste vergadering van de Raad van de Volkenbond te Genève, 14 november 1920
- Paul Hymans - février 1920
Paul Hymans - februari 1920

Een leven vol strijd ten dienste van Vrijheid, Onderwijs en Sociale Vooruitgang

PAUL HYMANS

1865
1941

1

DE DIPLOMAAT

De Eerste Wereldoorlog hijst Paul Hymans op de grote, internationale scène en openbaart een groot diplomaat en onderhandelaar. Na een opdracht in de Verenigde Staten in 1914, wordt hij als gevolmachtigd minister benoemd in Londen waar hij meewerkt aan de voorbereiding van de zogenaamde Verklaring van Sainte-Adresse waarbij Frankrijk, Groot-Brittannië en Rusland zich ertoe verbinden de Belgische regering bij de vredesonderhandelingen te betrekken en na de afloop van het conflict de politieke en economische onafhankelijkheid van het land te herstellen. Vanaf 1916 wordt hij lid van de Belgische regering in ballingschap waar hij eerst belast wordt met economische zaken en daarna met buitenlandse zaken. In deze functie neemt hij deel aan de onderhandelingen over de wapenstilstand en slaagt hij erin de Belgische belangen te vrijwaren. Hij zal ook Minister van Justitie zijn.

INTERNATIONALIST EN EUROPEAAN

Tijdens de Vredesconferentie (1919) slaagt Paul Hymans er o.a. in de verdragen van 1839 betreffende het statuut van de opgelegde neutraliteit van België te laten herzien en verkrijgt hij dat de historische rechten van het land op de Oostkantons worden erkend.

Vervolgens bindt hij België aan Frankrijk door samen de Ruhr te bezetten. Deze daad van Frans-Belgische solidariteit maakt de oprichting van de Belgisch-Luxemburgse Economische Unie mogelijk.

Dankzij zijn actieve bijdrage aan het Verdrag van de Volkenbond wordt hij verkozen tot voorzitter van de Eerste Vergadering van deze internationale organisatie.

In 1929 vertegenwoordigt hij België bij de Commissie die het project-Briand moet bestuderen dat een Europese Federatie voorstaat. In zijn zoektocht naar een efficiënte verdediging voor het land, stelt hij mee het Verdrag van Locarno op dat bedoeld is om de vrede tussen de oorlogvoerende partijen van de Eerste Wereldoorlog te vrijwaren.

6

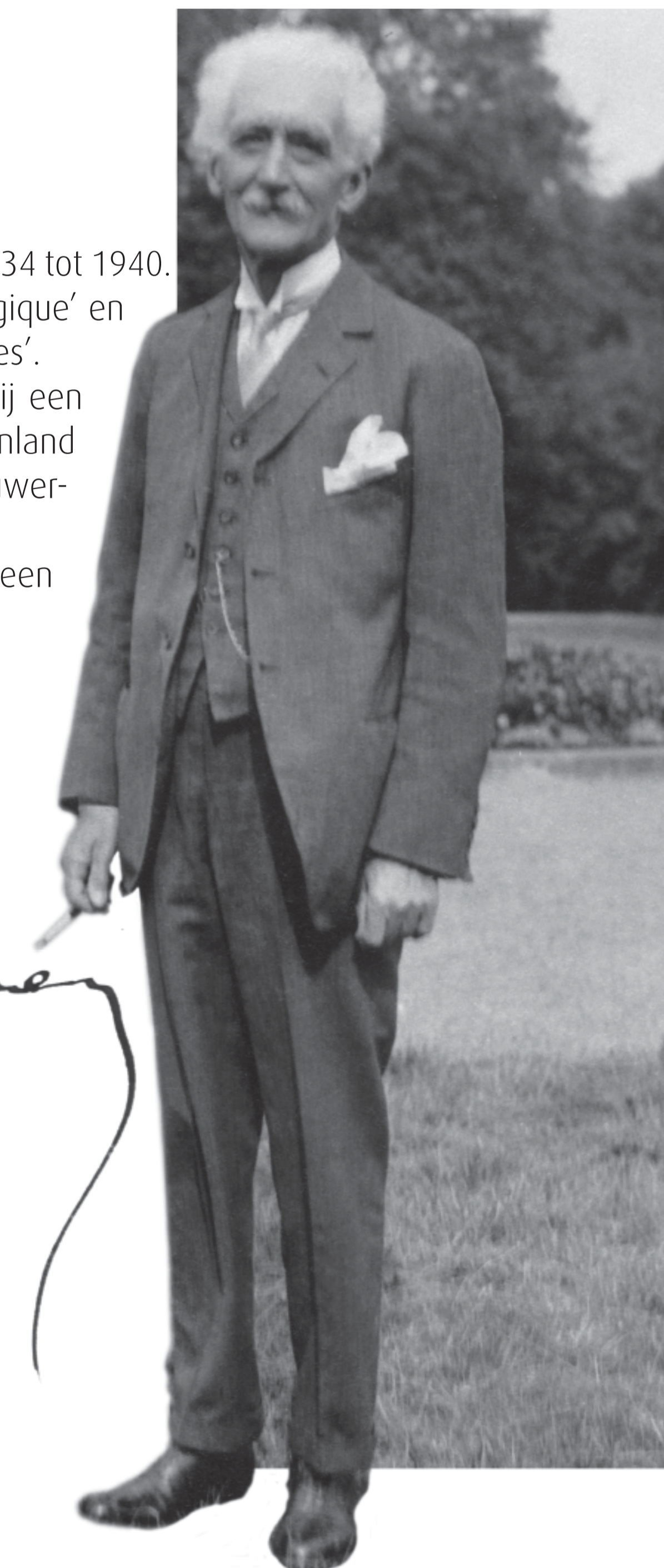
De herbewapening van de linker Rijnsoever door Adolf Hitler in maart 1936 en de gruwelijke gevolgen ervan (de Tweede Wereldoorlog), slopen het stelsel van internationale veiligheid en samenwerking waarvan hij een van de grootste pleitbezorgers was.

7

DE ACADEMICUS

Paul Hymans zal Voorzitter van de Raad van Bestuur van de 'ULB' zijn van 1934 tot 1940. In 1937 wordt hij verkozen tot Voorzitter van de 'Académie Royale de Belgique' en tot Directeur van de 'Classe des Lettres et des Sciences morales et politiques'. Paul Hymans overlijdt op 8 maart 1941 te Nice. Op dat ogenblik heeft hij een briljante loopbaan als Staatsman achter de rug waarvoor hij in het binnenland geëerd en in het buitenland gerespecteerd wordt. Het inzicht en het nieuwerwetse van zijn daden worden ook vandaag nog geroemd. In 1939 bracht de gemeente Sint-Lambrechts-Woluwe hem hulde door een deel van de Wezembeekse Laan naar hem te vernoemen.

Non c'est espérer
mar 1920
Paul Hymans

Paul HYMANS wordt op 23 maart 1865 geboren te Elsene.

Zijn vader, **Louis Hymans** (1829-1884) was een bekende liberaal van Nederlandse afkomst en protestant. Deze dichter, romanschrijver, historicus, journalist, academicus en parlementariër (1859-1870) schonk zijn zoon de liefde voor de letteren, de politiek en de ethiek.

3

DE DOCTOR IN DE RECHTEN, DE PROFESSOR EN DE JOURNALIST

Paul Hymans begint in 1881 op 16-jarige leeftijd aan zijn hogere studies bij de Faculteit Rechten van de 'Université Libre de Bruxelles'. Hij studeert nog wanneer zijn vader in mei 1884 vroegtijdig overlijdt en hem onvermogen achterlaat. Om zijn familie te kunnen onderhouden, wordt hij adjunct-bibliothecaris in de Kamer van Volksvertegenwoordigers terwijl hij zijn universitaire studies voortzet. Met 20 is hij Doctor in de Rechten van de ULB en treedt hij toe tot de balie van Brussel.

In 1897 wordt hij belast met de cursus Parlementaire en Wetgevende Geschiedenis aan de ULB.

Zijn medewerking aan de nieuwe editie van de *Manuel parlementaire* onder leiding van Jules Malou en de uitgave van zijn cursus *Vergelijkende Parlementaire en Wetgevende Geschiedenis* maken dat de poorten van de 'Ecole des sciences politiques et sociales' van de 'Université de Bruxelles' voor hem opengaan (1897).

Hij wordt bovendien corresponderend journalist voor *La Meuse* en voor de *Indépendance belge*.

DE PARLEMENTARIËR

Als liberaal afgevaardigde voor het arrondissement Brussel - iets wat hij vanaf 1900 tot aan zijn dood in 1941 zal blijven - houdt Paul Hymans zich vooral bezig met de hervorming der instellingen en de sociale vooruitgang.

Op electoraal vlak pleit hij voor de afschaffing van het meervoudig stemrecht en voor de evenredige vertegenwoordiging tot hij vanaf 1911 volledig voor het principe van het algemeen, enkelvoudig stemrecht kiest.

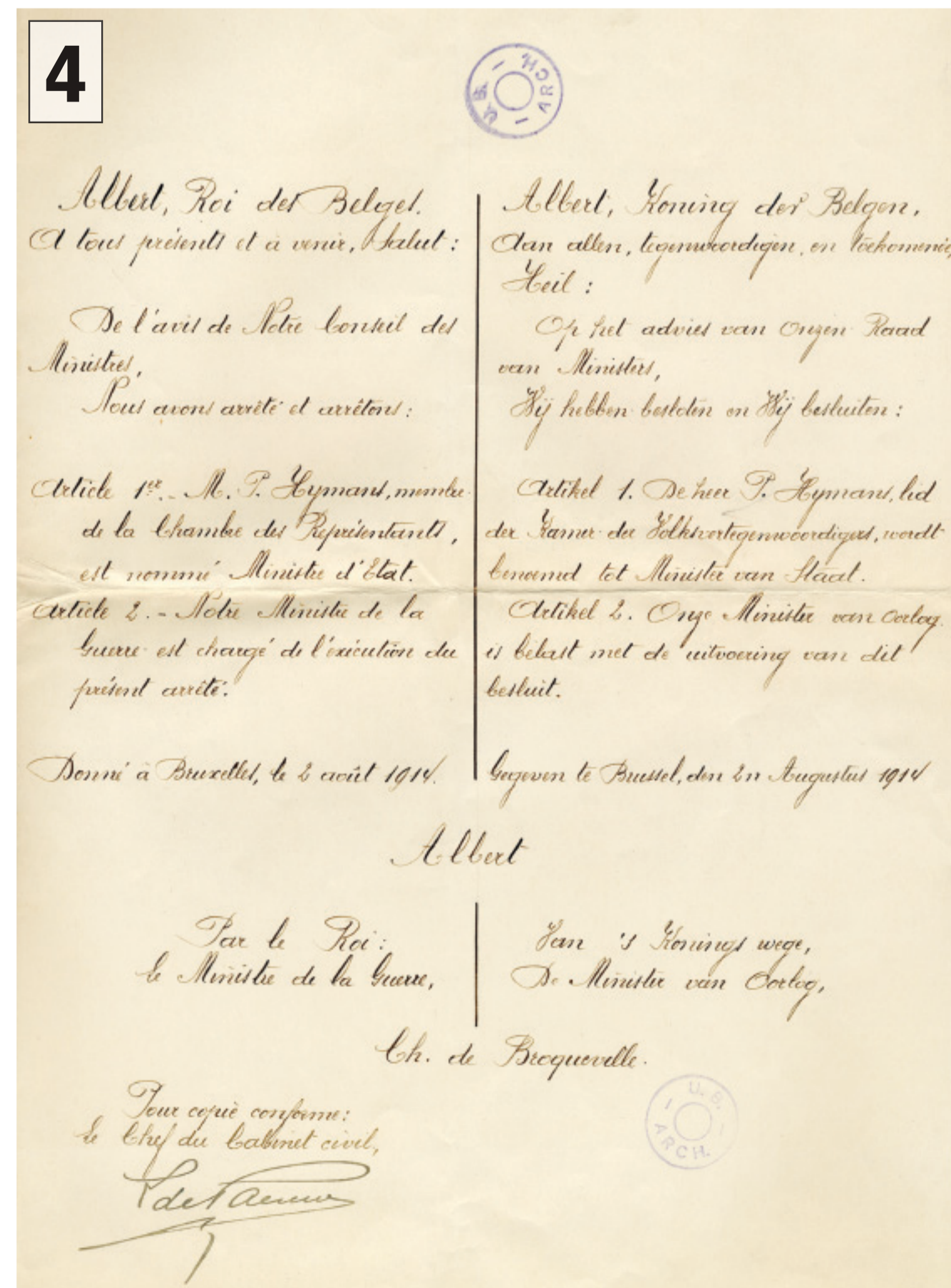
In de koloniale kwestie gaat hij resoluut voor de overname van de Kongo-Vrijstaat door België.

Op militair vlak schaaft hij zich achter de wil van Koning Leopold II om de persoonlijke dienstplicht in te voeren.

5

Hij ijvert ook voor de morele en materiële verheffing van de arbeiders en op het gebied van onderwijs verdedigt hij met hand en tand het openbaar onderwijs op alle niveaus dat verstoken moet blijven van iedere vorm van confessionele inmenging.

Ingekorte en aangepaste tekst van **Robert FENAUX** verschenen in deel XXIX (1957) van de **Biographie nationale**, uitgegeven door de 'Académie royale de Belgique'

1. Portret van Paul Hymans door Isidore Opsomer © Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België, Brussel - foto : J. Geleyns/Ro scan
Portrait of Paul Hymans par Isidore Opsomer © Musées royaux des Beaux-Arts de Belgique, Bruxelles - photo : J. Geleyns/Ro scan
2. Herdenkingspostzegel - 1965 (Coll. Gemeentebestuur van Sint-Lambrechts-Woluwe)
Timbre commémoratif - 1965 (Coll. Administration communale de Woluwe-Saint-Lambert)
3. Paul Hymans met zijn echtgenote in Le Havre, 1916
Paul Hymans avec son épouse au Havre, 1916
4. Benoeming van Paul Hymans tot Minister van Staat op 2 augustus 1914
Nomination de Paul Hymans comme Ministre d'Etat le 2 août 1914
5. In de 19e eeuw staan liberalen en katholieken lijnrecht tegenover elkaar wat het onderwijs betreft.
De liberalen, en meer bepaald Paul Hymans, zijn altijd vurige pleitbezorgers geweest van het openbaar onderwijs.
Au XIXe siècle, les libéraux et les catholiques s'affrontent sur la question de l'enseignement.
Les libéraux, et notamment Paul Hymans, seront toujours les ardents défenseurs de l'école publique
6. Congres van de Volkenbond te Genève. Van links naar rechts: Joseph Melot, Van Cauwelaert, Hymans, Vandervelde, de Brouckère
Congrès de la S.D.N. à Genève. De gauche à droite : Joseph Melot, Van Cauwelaert, Hymans, Vandervelde, de Brouckère
7. Belgische delegatie bij de Vredesconferentie in januari 1919
Délégation belge à la Conférence de la Paix en janvier 1919

WOLUWE-SAINT-LAMBERT | SINT-LAMBRECHTS-WOLUWE

www.woluwe1200.be

